

SVEIKINIMAI

MŪŠŲ INTERVIU

KALĖDOS „UŽ JŪRŲ MARIŲ“ – KANADOJE – **Jurgita Stankauskaitė** 6

KULTŪROS BARUOSE

KALĖDINIS SUSITIKIMAS SUVALKUOSE – **Onutė Valenskienė** 8

ISTORIJS PAVELDO KONFERENCIJA „JOTVINGIŲ KRAŠTAS“ – **Alicija Krakauskienė** 20

PAPROČIAI

MANO SENELIŲ KŪČIOS – **Diana Petruškevičiūtė** 10

MANO TĖVŲ KŪČIOS – **Aneta Čerlionytė** 10

MANO MOČIUTĖS VAIKYSTĖS KŪČIOS – **Aneta Čerlionytė** 11

MANO MOČIUTĖS KŪČIOS – **Lidija Radzevičiūtė** 11

ŠVIETIMAS

KALĖDINIS SUSITIKIMAS SU LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTE – **Justina Rėkutė** 15

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

ĮSPŪDINGIAUSIAS LIETUVOS EGLES SAUGO VALSTYBĖ – **Lilija Valatkienė** 12

„ŽMOGUS TURI TEISĘ BŪTI NEMYLIMAS...“ – **Petras Maksimavičius** 16

LENKIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENEI 25-ERI – **Irena Gasperavičiūtė** 18

METELIŲ IR SEINŲ BENDRUOMENIŲ BAIGIAMASIS SUSITIKIMAS – **Eugenija Pakutkienė** 21

LLD 2018 METŲ RENGINIAI 24

TIKĖJIMAS

LIETUVIS KUNIGAİKŠTIS MYKOLAS GIEDRAITIS PRIPAŽINTAS PALAIMINTUOJU – **kun. Marius Talutis** 22

SKELBIMAI

KRYŽIAŽODIS

KALĖDINIS KRYŽIAŽODIS 26

Viršeliuose:

Prakartėlė Punsko bažnyčioje (Boženos Bobinienės nuotr.)

Vidugirių mokyklos mokiniai su LR Prezidente D. Grybauskaite

(Iš www.lrp.lt)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel./faks. 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny, ul. Wileńska 9

tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė

Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė

Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow

Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,

Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-12-17.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny

Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002

SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti

tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.

ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p.

adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti

„RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693

70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.).

Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spaudos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Palydime ypatingus 2018-uosius. Jie – šimtmečio metai. Jubiliejai ir minėjimai neturėtų prasmės, jei jie nepaveiktų juose dalyvaujančių žmonių, nepalikėtų savo ženklų ir neprogramuotų visuomenės ateičiai. Norėtusi tikėti, kad vis dėlto šiųmečiai renginiai palietė ne vieną širdį ir į ateinančius metus įžengiamo labiau vertindami laisvę, savo tapatybę, labiau supratę, kas mes tokie esame.

Kas šiais metais, be minėtų iškilmių, svarbaus vyko mūsų bendruomenėje? Neabejotinai visados svarbūs yra rinkimai – siemet buvo savivaldybių. Norėtusi pasidžiaugti rezultatais: Seinuose keičiasi lenkų ir lietuvių santykiai, visų pirma keičiasi tai, kaip tautinė dauguma žiūri į mus, lietuvius. Seinų valsčiuje antrajai kadencijai išrinktas lietuvis viršaitis. Beje, Seinų apskrities viršininko pavaduotoju taryba išrinko lietuvių Antaną Baudį, o tarybos vicepirmininke Jolantą Malinauskaitę-Vektorienę. Sveikiname!

Labai reikšmingi procesai ištisus metus vyko Suvalkuose. Miesto lietuviai, anot K. Donelaičio, „išsibudino keltis“. Šiais metais buvo surengti trys netradiciniai lietuviški renginiai. Suvalkiečiai pradeda priprasti aktyviau dalyvauti lietuvių visuomeniniame gyvenime. Šiais metais buvo ieškoma būdų, kaip ir kur Suvalkuose įkurti lietuvių švietimo ir kultūros centrą. Matyt, šis klausimas bus prioritetas ir ateinančių metų mūsų bendruomenės veiklos gairėse. Norėtusi palinkėti Suvalkų lietuviams, kad jiems pasisektų. Manychiau, esą pakankamai įrodymų, kad išsigalintis individualizmas nėra tikrasis kelias į laimę. Mums reikia būti tarp žmonių, kad galėtume pajusti gyvenimo pilnatvę. Ir juolab mums reikia būti saviems tarp savų, būti tuo, kuo užaugome šeimose, su sava istorija, kalba, papročiais ir savu tikėjimu.

Jaukių šv. Kalėdų ir prasmingų 2019-ųjų metų!

ŽODIS, TAPĘS KŪNU

*Iš Jesės kelmo išaugo atauga,
iš jo šaknies išdygo atžala.
Ant jo ilsėsis Viešpaties dvasia:
išminties ir supratimo dvasia,
patarimo ir tvirtumo dvasia,
pažinimo ir maldingumo dvasia
(Iz 11,1).*

*Brangūs broliai ir seserys Kristuje, lietuviai,
gyvenantys visuose žemynuose bei etninėse žemėse,*

švęsdami Kristaus gimimo iškilmes esame kviečiami pažvelgti į tvartelyje gimusį kūdikėlį Jėzų. Jėzui, kaip ir kitiems kūdikiams, reikalinga žmogiška pagalba, kad galėtų augti ir bręsti.

Dievo galybę spinduliuojantis Jėzus – žodis, tapęs kūnu – laimina mus ir primena apie savitarpio pagalbą bei žmogišką trapumą.

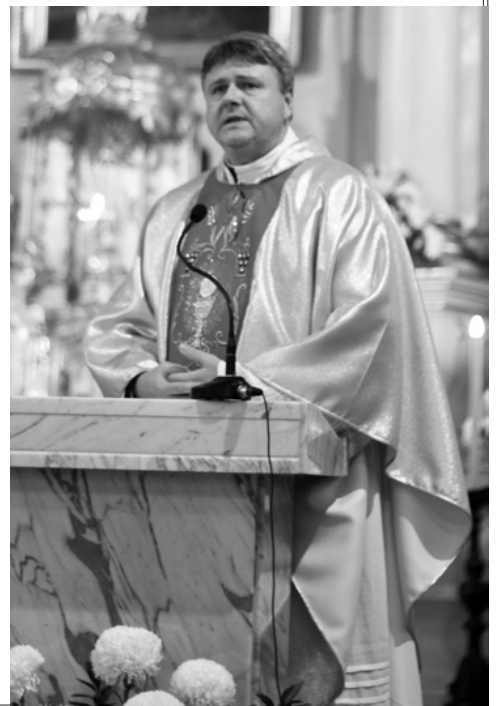
Džiaugdamiesi, kad Kūčių vakaras suburia mus visus prie bendro stalo, prisiminkime šiuos ypatingus Lietuvai metus, kai joje lankėsi popiežius Pranciškus. Savo kalboje jaunimui Katedros aikštėje jis sakė: „...prisiminkite savo šaknis...“, „...būkite drąsūs! Sekti Jėzumi – uždegantis nuotykis, kuris suteikia mūsų gyvenimui prasmę, leidžia mums pasijausti bendruomenės dalimi, o ta bendruomenė mus drąsina, lydi, įpareigoja tarnauti kitiems.“

Reiškiu didelę pagarbą kunigams, vienuoliams, katechetams ir visiems geros valios žmonėms, kurie savo tikėjimo šviesa ir viltimi remia ir padeda lietuvių katalikų sielovadai užsienyje.

Nuoširdžiai dėkoju Jums visiems už maldas, aukas ir kvietimus dalyvauti Jūsų parapijų ir bendruomenių šventėse, suvažiavimuose bei stovyklose.

*Visiems Jums linkiu
palaimintų šv. Kalėdų bei
džiaugsmingų ateinančių
2019-ųjų metų!*

*Kristuje,
Prelatas Edmundas J.
Putrimas*

*Pamirškime vargus ir šiandien negalvokim,
Kas buvo, ką rytoj likimas duos.
Tegu Kalėdų snaigės šoka baltą šokį,
Juk reikia mūsų sielai atgaivos.*

Sulaukę šv. Kalėdų pailsėkime nuo kasdienių darbų, rūpesčių, pabūkime su artimaisiais ir padovanokime vieni kitiems tai, ką turime brangiausia – savo laiką, gerumą, šypsena. Iš švenčių pasisemkime pakilios nuotaikos, kad ji lydėtų dar ir ateinančius metus. Ramių šventų Kalėdų, prasmingų, sveikų ir laimingų 2019-ųjų!

***Lenkijos lietuvių draugija ir
„Aušros“ redakcija***

Lai šv. Kalėdos į kiekvienus namus ir širdis atneša jaukios šilumos ir ramybės. Tegul niekuomet nepritrūksta džiaugsmo, geros sveikatos ir energijos nebaigtiems darbams užbaigti. Lai Naujaisiais 2019 metais išsipildo visos šviesios viltys, tedžiugina kiekvienas darbas, tegul prasmingos būna dienos, o laimė – dažnas svečias. Džiugių ir giedrų šv. Kalėdų bei laimingų Naujųjų metų!

***Punsko valsčiaus taryba,
viršaitis ir darbuotojai***

Tegul šventinė nuotaika, pripildžiusi širdis šviesos, džiaugsmo ir viltingo laukimo, neapleidžia Jūsų visus metus. Lai ateinančiais metais Jus lydi puikios idėjos, energija ir gerovė. Tebus tai naujų galimybių ir sėkmės metai. Jus nuoširdžiai sveikina

***LLD Suvalkų skyrius ir
„Suvalkiečio“ redakcija***

Mielieji,

tegul į Jūsų namus atėjusi Kalėdų dvasia pasilieka ilgam. Tegul Naujieji metai pasibeldžia su džiaugsmu, o per 2019-uosius telydi Jus viltis ir sėkmė. Pasitinkant šv. Kalėdas linkime atverti širdis artimiesiems bei naujoms patirtims ir iššūkiams.

Džiaugsmingų šv. Kalėdų Jums linki

LR konsulatas Seinuose

Lai šv. Kalėdų šviesa lydi Jūsų kasdienes darbus, o Naujieji 2019-ieji tebus išsipildymo, idėjų ir sėkmės metai.

Sveikų, linksmų ir laimingų švenčių!

Lenkijos lietuvių bendruomenė

Šv. Kalėdų proga linkime Jums trijų dovanų: vilties grožio, meilės dvasios ir tikėjimo paguodos. O Naujaisiais metais – prasmingų ir svarių darbų, drąsių idėjų ir lengvos laimės rankos!

„Aušros“ leidykla

Pačių gražiausių švenčių proga linkime ramybės. Ramybės širdyje, šeimoje, darbe ir aplinkoje. Ramybės šviesios ir tyro džiugesio, skaidrumo mintyse ir supratimo – kaip gera turėti vieniems kitus. Tegul ir ateinančiais metais stiprėja supratimas, tegul užtenka kantrybės, sveikatos, laimės, meilės, turto ir grožio. Su šv. Kalėdom ir artėjančiais Naujaisiais metais!

Lietuvių šv. Kazimiero draugija

*Štai ir vėl Kalėdos, štai ir vėl žiema,
Te Jus laimė lydi gėrio kupina,
Te žvaigžde ji šviečia ilgus dar metus,
Te mylėti kviečia, laimina visus.
Tenebūna niekad barnių ir gėlos,
Tegul laimė šviečia visuose veiduos.
Linksmų šv. Kalėdų ir laimingų 2019 metų linki*

Punsko lietuvių kultūros namai

*Tikėjimas padaro visus dalykus imanomus,
Viltis užtikrina, kad viskas klostytųsi gerai,
Meilė viskam suteikia šviesias spalvas.*

Kalėdų proga linkim Jums, kad niekada nepri-
trūktų visų šių nuostabių dalykų. Tegul šventinė
nuotaika įkvepia naujiems pokyčiams ir geriems
darbams!
Su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais metais visą lietu-
vių bendruomenę sveikina

***Punsko savivaldybės vaikų darželio
bendruomenė***

*Džiaugsmo ir gėrio Jūsų namams,
Negėstančio žiburio Jūsų langams,
Žmogiškos laimės Jūsų akims,
Švelnumo ir meilės Jūsų širdims...*

Su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais 2019 metais
nuoširdžiai sveikina

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė

Su šv. Kalėdom ir Naujaisiais 2019 metais!
Linkime, kad nestigtų draugiškumo ir meilės,
o susidėlioti tikslai būtų įgyvendinti neskubant,
kantriai, tvirtai ir iki galo!

***Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos
bendruomenė***

Džiaugsmingų šv. Kalėdų bei klestinčių 2019
metų!
Linkime su vilties kupina širdimi pasitikti
Naujuosius 2019 metus. Lai naujametinių
žvakučių liepsnoje sutirpsta visos senųjų metų
bėdos, o išaušęs šv. Kalėdų rytas teatneša sėkmę,
stiprybę ir viltį.

***Vysk. Antano Baranausko fondas
„Lietuvių namai“ Seinuose***

*Riedame su laiko ratais
Per gyvenimo dienas,
Žiupsnį laimės, saują džiaugsmo
Prie savęs beglausdami,
Pasitinkame šventes
Ir tame gausiam glėby
Sutelpa visi.*

Su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais 2019 metais
sveikina

Vidugirių mokyklos bendruomenė

*Kalėdų šventės pakylėja mus nuo darbų ir rūpesčių
persmelktos kasdienybės prie amžinųjų vertybių.
Kūčių vakarą išgyvename mums brangių žmonių
artumą, dalydamiesi su jais dvasios šiluma.*

Tegul Jūsų namuose nepritrūksta jausmo ir
šilumos, džiaugsmo ir ramybės.
Viltinai žvelkite į ateinančius metus.
Tebūnie jie dar sėkmingesni!

***Punsko Kovo 11-osios lietuvių licejaus
bendruomenė***

Kalėdos „už jūrų marių“ – Kanadoje

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Ižengus į susivienijimo ir susitaikymo laikotarpį, mintis užkraunama gana nereikšmingais dalykais. Neretai bandome Kalėdoms ruoštis taip, kaip mums diktuoja komercija. Mielai ją prisijaukiname, keldami pavojų senoms lietuvių tradicijoms. Palikime nuošaly plastmasinį grožį, kuris kvepia niekuo, ir prisėskime. Susipažinkime su Kanados lietuvių Dalios Ažubalienės (kilusios iš Kampuočių), Janinos Dzemionienės (kilusios iš Valinčių) ir Vytauto Pečiulio (kilusio iš Pelelių) Kalėdomis ir pajuskime jų ilgesingą šilumą mūsų krašto Kūčioms.

Jurgita Stankauskaitė: Kai mano ausis pasiekia žodis KALĖDOS, iš karto mintis užlieja žaliaskarės kvapas, mirgančios lemputės, Kūčių stalo prieblanda... O koks Jūsų bendras Kalėdų paveikslas?

Janina Dzemionienė: Kalėdos, tai šeima namuose. Visi kartu dengiam stalą, niekas neskuba išeit į darbą, daug kalbamės, dalijamės mintimis, prisiminimais. Esame atsipalaidavę nuo kasdienio bėgimo, mokslo ir pareigų. Be viso to, mus supa šventiškai papuošti namai.

Dalia Ažubalienė: Man Kalėdos tai Kristaus gimtadienis, tai šeimos šventė, tai dar vis iš vaikystės likusios akimirkos...

Atsimenu, kaip tvarkomės namus, kaip ruošiamės švęsti Kalėdas, kaip važiuojame į šaltą Punsko bažnyčią, bet ten įėjus pasidaro šilta širdyje... Kaip laukiame ateinančio Kalėdų Senelio, kaip turime būti geri

vaikai, nes Kalėdų Senelis klausosi už lango, stebi, ar mes geri. Puošiame eglutę mamos nupirktais ilgais saldainiukais, vatos gabaliukais, lyg tai būtų sniegas... Mama kepa pyragaičius, vakarienei keps žuvį, dažniausiai karpį, o ta žuvytė dar net keptuvėje šokinėja... Silkės, skryliai, kisielius, prėskučiai su aguonpieniu. Visada po staltiese būdavo padėta šieno. Pasimeldžiame, dalinamės kalėdaičiu. Ant stalo 12 patiekalų... Nieko „prašmatnaus“, bet viskas taip skanu! Taip norėtusi ir dabar tai turėti. Mano mama turbūt sakytų: „Vaikeli, kad mes nieko gero neturėjome, viskas paprastai.“ Va taip – paprastai, ir taip gera prisiminti.

Ir tų dovanų kaip mes laukdavome... Gaudavome po vieną ar dvi, ir gana. Kelerius metus pas mus lankėsi Kalėdų Senelis... Būdamą jauniausia šeimoje, labiausiai tikėjau, kad pas mus ateina tikras Senelis, kol vieną Kūčių vakarą atpažinau Kalėdų Senelio žiedą ir batus. Jis turėjo greit išeiti... Tai buvo persirengęs mano pusbrolis, mano mylimiausias krikšto tėvelis Vitas Grigutis (augęs Kampuočiuose, vėliau su Irena Stoskeliūnaite-Grigutiene persikėlęs gyventi į Seinus – aut.). Taigi po tų Kūčių dovanas gaudavome kitaip.

J. S.: Pasisodinkite mus prie savo Kūčių stalo. Jis lietuviškas ar kanadietiškas? O gal jis „maišytas“?

Vytautas Pečiulis: Mes, lietuviai, laikomės tradicijų. Tai galim išlaikyti tik tarp savų. Savaite prieš Kalėdas arba ir anksčiau papuošiama

eglutė. Namuose šeimyniškai valgom Kūčias. Kai buvom jaunesni ir vaikai maži, Kūčias valgydavom kartu su kitomis keliomis šeimomis, kilusiomis iš Punsko krašto. Susidarydavo keturių, penkių šeimų būrys. Kūčioms stengiamasi paruošti 12 patiekalų ir būtinai pasidalijame kalėdaičiu, visuomet linkėdami vieni kitiems, kad tai būtų ne paskutinės Kūčios.

J. Dzemionienė: Mūsų Kūčių stalą puošia lietuviški patiekalai. Mūsų vaikams taip patinka ir nenorėtų, kad būtų kitaip. Po vakarienės giedame kalėdines giesmes, dukra akompanuoja pianinu. Žinau, kad mūsų draugų šeimose taip pat laikomasi daugiau lietuvių tradicijos.

D. Ažubalienė: Tikrai noriu sakyti, kad mūsų stalas daugiau lietuviškas, nors ant jo patiekalai ne visai tokie patys kaip mano vaikystėje... Mūsų vaikai nuo mažens ne viską valgė. Galbūt ir savaimė kanadietiška aplinka paveikė pasirinkimus.

Daugumai Kanadoje gyvenančių lietuvių tenka dirbti Kūčių dieną, tai nėra laisvadienis. Žinau, kad ūkininkų darbas nelengvas, tačiau kai prisimenu vaikystę, Punsko kraštui ir aplinkinių kaimų gyventojams pavydžiu to, kad jie gali taip susitvarkyti darbus, jog Kūčių diena jau tampa švenčių pradžia, daugiau laiko galima praleisti virtuvėje...

Vis perskaičiuoju, kad Kūčių vakaro patiekalų būtų 12. Šieno neturiu, tad dažnai stalo vidurį papuošiu šviežiomis kvepiančiomis eglės ar kedro šakomis ir žvakėmis. Ant

Stalo papuošimai

stalo visada būna viena laisva lėkštė, jei kas nors užsuktų tą vakarą... Pirmiausia visi šeimos nariai pasidaliname kalėdaičiu, pasveikiname vieni kitus su šv. Kalėdomis ir palinkime viso kuo geriausio. Ant stalo būna kepta žuvis, daugiausia lašiša arba ešerys, daržovės, balta bulvių mišrainė, žalios salotos, duona, silkė, šaltas jūrų liežuvis (tokia žuvis – aut.), naminiai kalėdiniai sausainukai, kartais lietuviškas raguolis. Gal ir ne per daug to lietuviškumo, bet dedu ant stalo tai, ką visi valgo. Negaminu daug maisto, kad neliktų kitai dienai, kadangi Kalėdų dieną švenčiame ne namuose, o mesti maisto į šiukšles negalima.

J. S.: Pas mus vis dar Kūčių vakarienę pasisveikiname malda. Ar ji gyva pas Jus, Jūsų vaikus?

D. Ažubalienė: Visuomet Kūčių vakarą pradėdame malda. Net ir paskaitome ištraukų iš Šventojo Rašto, skirtų Kūčių vakarui. Visada prisimename mirusiųuosius, sukalbame už juos „Amžinąjį atilsį“. Meldžiamės ir už tuos, kurių nėra su mumis tą vakarą, t. y. už gimines

Kampuočiuose, vyro brolių Liną iš Vilniaus – už tuos, kurie toli ir arti.

J. Dzemionienė: Pasimeldžiame ne tik prieš Kūčių vakarienę, bet ir visomis kitomis progomis bei švenčių metu, net ir paprastomis darbo dienomis, kai visi susirenkame prie stalo.

J. S.: Malda lydi ir po Kūčių vakarienės – Piemenėlių mišiose.

D. Ažubalienė: Po vakarienės, po to, kai susėdame prie kalėdinės eglutės ir apžiūrime dovanėles, skubame į Bernelių mišias, kurios mūsų Lietuvos kankinių parapijoje atnašaujamos 22.00 valandą. Po mišių parapijos salėje visi lietuviai bendrauja, vaišინasi kava, arbata, karštu šokoladu, sausainiais... Pasveikiname vieni kitus su šv. Kalėdomis. Grįžtame namo jau po vidurnakčio.

V. Pečiulis: Piemenėlių mišios anksčiau vykdavo vidurnaktį. Namų sugrįždavome apie trečią valandą ryto. Parapijiečių prašymu dabar jos atnašaujamos anksčiau.

O pusvalandį prieš mišias vyksta kalėdinės muzikos koncertas. Gieda bažnytinis ir jaunimo choras, skamba smuikas.

J. S.: Ar yra patiekalų, kokių elementų ar papročių, kurių pasigendate arba, priešingai – džiaugiatės, kad jie pas Jus neprigijo?

J. Dzemionienė: Pas mus neprigijo būrimo paprotys. Mes jo ir nepasigendame. Smagu pažaisti visiems kartu žaidimą, kurį mėgsta vaikai.

J. S.: Žinau, kad Jūsų valstybėje nėra tradicijos Kalėdas švęsti dvi dienas, todėl visas gruodis tampa viena didele švente. Ar lietuviams tai patinka? O gal vis dėlto iš gimtųjų namų persikėlėte į savo namus Kanadoje pirmąją ir antrąją Kalėdų dieną?

D. Ažubalienė: Negaliu kalbėti už visus lietuvius, tačiau tie, kuriuos pažįstu, su kuriais bendraujame, švenčia panašiai, kaip ir mes. Mums Kalėdos prasideda Kūčių vakarą. Pirmąją Kalėdų dieną važiuojame (nebūtinai visa šeima) į bažnyčią. Popietę ir vakarą dažniausiai praleidžiame su mano sesers šeima. Kiek žinau, ir mūsų draugai panašiai švenčia. Kūčių vakaras – labiau namų, šeimos šventė, o kita diena praleidžiama su artimaisiais ir giminėmis.

Antroji Kalėdų diena Kanadoje labai komercinė. Tai didelių išpardavimų diena. Retkarčiais jaunimas nuvažiuoja ką nors nusipirkti, o vakare vėl susitinkame su draugais, artimais lietuviais.

V. Pečiulis: Pirmąją Kalėdų dieną kas nors iš giminės ruošia šventinius pietus – vaišes. Mūsų plati giminė. Kartais sueina apie trisdešimt asmenų. Tokį

pabendravimą kiekvienais metais ruošia kita šeima. Į svečius neateiname tuščiomis. Kai ką atsinešame, bet karštais mėsos patiekalais pasirūpina namų šeimininkai.

Grįžtant prie Kūčių, kanadiečiai katalikai neturi papročio jų švęsti su kalėdaičiais ir iš viso jie neturi Kūčių vakarienės tradicijos. Kalėdų išvakarėse jie ruošia vaišes Kalėdų pirmajai dienai.

Kai atvykom čia gyventi prieš 58 metus, stebėjomės Kalėdų kitoniškumu. Buvom pripratę, kad jos švenčiamos tik šeimose ir bažnyčioje, o miestuose nėra jokių kalėdinių papuošalų. Kanadoje viskas kitaip. Čia jau lapkričio vidury parduotuvės pradedamos puošti kalėdinėmis dekoracijomis ir parduodami šventiniai daiktai. Kalėdų Senelis mėnesį prieš Kalėdas sėdi savo soste prekybos centruose ir fotografuojasi su vaikais. Pamažu ir mes pripratome prie tokios tvarkos. Dabar tai atrodo normalu. Kalėdinė muzika skamba visą mėnesį, todėl artėjant Kalėdoms ji nusibosta.

Keista, kad čia antrąją Kalėdų dieną visos parduotuvės veikia, prasideda kalėdinių daiktų išpardavimas, galima įsigyti prekių už pusę kainos. Gimtajame krašte Kalėdų laikotarpis buvo juntamas dar ilgai po Kalėdų, o čia po švenčių ruošiamasi Valentino dienai. Visos dovanos ir atvirukai būna papuošti raudonomis širdimis. Klausimas, ar lietuviams tai patinka. Galima sakyti, kad pripratome, prisitaikėm prie tokios aplinkos, o pas mus namuose tvyro tradicinių Kalėdų švenčių atmosfera.

Ačiū Daliai, Janinai ir Vytautui už pasidalinimą patirtimi.

Gražių, ramių ir aguonpieniu kvėpiančių šv. Kalėdų.

Kalėdinis susitikimas Suvalkuose

ONUTĖ VALENSKIENĖ

Kalėdų naktį tylią tavęs vienos aš lauksiu,

Už lango eglės žilos, danguj pabertas auksas.

Kalėdų naktį tylią, kai sklinda žvaikių kvapas,

Duris praverk nebyliai ir pasakyk man: „Labas“.

Artėjant Kalėdoms tampame geresni. Mieliau dalijamės tuo, ką turime. Atveriamo širdis artimui. Prieš Kūčias, dar advento metu, darbovietėse ir bendruomenėse rengiami šventiniai pasibuvimai. Laužiame kalėdaitį, žvelgiame vieni į kitus su didesniu jautrumu ir simpatija, linkime laimingų šv. Kalėdų.

Š. m. gruodžio 9 dieną „Loff“ viešbutyje surengtas Kalėdinis susitikimas, į kurį atvyko Suvalkuose gyvenantys

lietuviai bei svečiai. Šventėje dalyvavo Suvalkų miesto prezidentas Česlavas Renkievičius (Czesław Renkiewicz), prezidento pavaduotoja Eva Sidorek (Ewa Sidorek), Miesto tarybos pirmininkas Zdzisław Pšelomicas (Zdzisław Przełomic), Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas.

Gerasis Kalėdų Senelis – Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas Vaclav Stankevič buvo pagrindinis šventės kaltininkas. Drauge su šauniais pagalbininkais surengė nuotaikingą šventinę popietę.

Susirinkusius pasveikino LLB pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė. Kalbėjo šventės šeimininkai ir garbūs svečiai. Suvalkiečiai pamalonino visus atvykusius eilėmis, dainomis ir giesmėmis. Pasirodė lietuvių kalbos pamokas lankantys

Į Kalėdinį susitikimą atvykę pakviesti svečiai

Lietuvių kalbos besimokančių vaikų ir jaunimo programėlė

Sūvalkų ir Pūnsko jaunosios kartos lietuvių pasirodymas

Kalėdines giesmes gieda Sūvalkų ansamblis „Ančia“

moksleiviai (juos paruošė mokytoja Teresė Jonuškienė), „Ančios“ ansamblis (vadovas Vytautas Batvinskas), savo kūrybos eilių paskaitė Pranas Sovulis ir Ričardas Jurgelevičius. Iš vėliausiai susibūrusių artistų išgirdome apie Kūčių ir Kalėdų tradicijas, kelis eiliuotus posmus bei dainą „Kalėdų naktį tylią“.

Prieš dalijantis kalėdaičiais juos palaimino kunigai Marius Talutis ir Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski). Jiedu pamainomis atnašauja šv. Mišias Sūvalkų Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje. Verta priminti, kad lietuviškos pamaldos vyksta kiekvieną pirmą ir trečią mėnesio sekmadienį 15.30 val. Kunigas Marius pasidžiaugė, kad būtent Sūvalkuose, bažnyčioje, kur vyksta lietuviškos pamaldos, šių metų rugsėjo 14 dieną įvyko palaimintojo arkivyskupo ir kankinio Teofiliaus Matulionio relikvijų intronizacijos iškilmes.

Po linkėjimų atėjo metas užkąsti ir atsigerti, o svarbiausia – pabendrauti. Mažiesiems visą laiką rūpėjo žaidimai, tačiau po eglutės sukrautos dovanos viliojo ateiti arčiau. Galų gale visi vaikai sulaukė gražių knygų ir saldumynų. Senelio dovana išmintinga: dabar kiekvienas vaikas pats ar tėvams padedant privalo skaityti lietuvišką žodį. O juk kiekviena naujai gauta knyga žavi, ypač taip gražiai iliustruotos, spalvotos pasakos mažiesiems.

Vyresnieji galėjo „pasivaišinti“ lietuviška spauda bei laimėti dovanų mįslių konkurse.

Smagu, kad į Kalėdinį susitikimą atėjome visomis šeimomis, su artimaisiais, draugais. Sunku pasakyti, kiek tiksliai žmonių atvyko, bet tikrai daugiau negu 100. Tai geras ženklas. Renginio metu gerbiamas konsulato vadovas padovanojo Lenkijos lietuvių draugijos Sūvalkų skyriaus pirmininkei Onutei Virbylienei 100-ųjų Lietuvos valstybės atkūrimo metinių varpą. Belieka palinkėti, kad jo gausmas žadintų visus bendrai veiklai ir darbams.

Laimingų šv. Kalėdų!

Kosto Leončiko nuotr.

Kosto Leončiko nuotr.

Kosto Leončiko nuotr.

Mano senelių Kūčios

DIANA PETRUŠKEVIČIŪTĖ

Mano senelis Antanas gimęs 1950 m., kilęs iš Žagarių kaimo, iš turtingos šeimos. Kartą jis man papasakojo apie savo vaikystės Kūčias.

Visą adventą jo šeima niekada nevalgė mėsos. Kai seneliui buvo 5–6 metai, kartu su broliais eidavo į mišką ir nusikirsdavo eglutę. Kūčių išvakarėse motina ruošdavo 12 ar net ir daugiau patiekalų. Senelis prisimena, kad būdavo silkės, aguonpienis, pagamintas iš sutrintų aguonų, vandens, cukraus. Kisielių virdavo iš krakmolo ir džiovintų obuolių. Per Kūčias kartais gerdavo kompotą iš išsunktų bulvių skysčio, į kurį būdavo pridėta obuolių bei kriaušių. Gėrė dar ir paprastą obuolių ar kriaušių kompotą.

Visa šeima susėdusi giedojo

giesmes, pvz., „Tyliąją naktį“. Dovanų tais laikais didelių nebuvo, gaudavo dažniausiai džiovintų obuolių bei saldinių. Senelis juokavo, kad geriausia dovana jam būtų buvusi graži panelė po eglute. Ant stalo po staltiese būdavo padėta šienuko.

Mano močiutė, vardu Stasė, kilusi iš Vaitakiemio kaimo. Ji gimusi 1952 m. Močiutės šeima buvo neturtinga, todėl gyventi jai buvę sunku. Per adventą, kaip ir senelio šeima, visai nevalgėdavo mėsos. 5–6 metų močiutė eidavo į kluoną šieno, kad pabarstytų ant viso stalo. Vėliau su sesėmis užtiesdavo baltą staltiesę ir paruošdavo lėkštes. Visada padėdavo dar vieną lėkštę kokiam svečiui. Kūčių valgius ruošdavo močiutės mama. Močiutė prisimena, kad visada būda-

vo aguonpienis, pagamintas iš vandens, sutrintų aguonų, cukraus ir labai mažų riešutukų. Kisielių virė iš krakmolo, vyšnių sulčių ir įberdavo ne daug spanguolių. Per Kūčių vakarienę gėrė vandenį su obuoliais bei kriaušėmis. Dar buvo įvairių silkių. Močiutei skaniausias valgis buvo aguonpienis.

Prieš vakarienę dalijosi kalėdaičiu. Dovanų visai nebuvo. Po vakarienės eidavo miegoti. Močiutė pasakojo, kad kitose šeimose vyriausias vaikas dažnai ruošdavo dovanėles, bet pas juos taip nebuvę. Mano močiutės Kūčios buvo paprastos, bet svarbiausia, kad visa šeima buvusi kartu.

Senelių Kūčios buvo visai kitokios nei dabar. Tikrai reikia džiaugtis, kad mes turime tokias geras sąlygas ir puikias šventes.

Mano tėvų Kūčios

ANETA ČERLIONYTĖ

Mano mama Teresė papasakojo man apie savo vaikystės Kūčias. Mamos šeima eglutę turėdavo parneštą iš miško. Ją mamos tėtė parnešdavo Kūčių dieną. Eglutę puošdavo visi susirinkę vaikai. Valgius ruošė mano močiutė (mamos mama) su savo dukromis. Jos gamindavo dvylika patiekalų. Tai buvo: karštos bulvės, karpis, silkės, skryliai, kisielius, džiovintų obuolių kompotas, „aguonykas“. Stalas būdavo apdengtas balta staltiese, o po

ja padėta šieno. Ant stalo atsirasdavo taip pat kalėdiniai papuošalai ir kalėdaičiai. Šeima visada palikdavo laisvą vietą pakeleiviui. Mamos šeimoje per Kūčias visi kartu giedodavo. Dovanų vaikai gaudavo šokoladą ir apelsinų.

Mamos vaikystės Kūčios skiriasi nuo šiuolaikinių, bet jos labai panašios į mano tėtės Silvestro vaikystės Kūčias. Tėtės šeima taip pat eglutę parsinešdavo iš miško, tik savaitę prieš Kalėdas, ir tada ją puošdavo. Pas juos valgių gamindavo vienas žmogus

– mano močiutė (tėtės mama). Čia taip pat būdavo karštos bulvės, karpis, silkės, skryliai, kisielius, obuolių kompotas ir labai skanios močiutės bandelės. Stalas atrodė kaip ir mamos namuose, taip pat dovanų gaudavo tą patį.

Galime džiaugtis, kad gyvename tokiais laikais, kai nereikia stovėti ilgoje eilėje, kad nusipirktum apelsinų ar šokoladą, bet ne kiekvienas tai įvertina.

Mano močiutės vaikystės Kūčios

ANETA ČERLIONYTĖ

Mano močiutė Genovefa Čerlionienė, gimusi 1945 m., kilusi iš Bubelių kaimo, papasakojo man apie savo vaikystės Kūčias.

Per adventą močiutės šeima nevalgė mėsos. Dažniausiai valgė barštelius, kartais žuvis, o penktadieniais „salamoką“. Močiutės šeima eglutę parsinešdavo iš miško anksčiau, bet

puošdavo prieš Kūčias. Eglutę puošdavo mano močiutė su sese popieriniais papuošalais.

Valgius gamindavo močiutės mama. Tai buvo skryliai, karštos bulvės, silkės. Virė avižų kisielių ir džiovintų obuolių kompotą. Kepė prėskučius iš miltų su aguonom ir paprastas bandeles.

Ant Kūčių stalo padėdavo šienuko,

užtiesdavo balta staltiese ir dėdavo kalėdaičius. Močiutė nebuvo iš turtingos šeimos, bet per Kalėdas gaudavo dovanų ar apelsiną, ar saldainį.

Labai sudomino mane tai, kad Kūčių naktį, dvyliką valandą, močiutės tėvai eidavo į lauką ir nešdavo šieną gyvuliams, tikėdami, kad jie kalbės. Močiutė juokavo, kad nepavyko išgirsti gyvulius kalbant.

Mano močiutės Kūčios

LIDIJA RADZEVIČIŪTĖ

Mano močiutė Aldona gimusi 1948-aisiais, šiemet jai suėjo 70 metų. Ji prisimena, kad per gavėnią geriausias valgis buvo virtos bulvės su „salamoku“

(tai pakepintas svogūnas su vandeniu, druska ir trupučiu acto). Bulves valgė dar su silkėmis ar žaliais kopūstais, pakepintais su svogūnu ir linų aliejumi. Taip pat gavėnios valgis buvo pakepinta ant linų aliejaus duona.

Kai močiutė buvo maža, tėtė iš miško parveždavo eglutę, kuri labai gražiai kvėpėdavo. Eglutę puošdavo per Kūčias su savo sesutėmis, o jų mama ant viršūnės uždėdavo sidabrinę žvaigždę. Eglutė buvo puošiama obuoliais ir popieriniais žaisliukais. Kūčių vakarą ant jos uždėdavo vaško žvakutes.

Kūčių patiekalus ruošdavo mano močiutės mama. Negalima buvo valgyti mėsos. Išplaudavo su smėliu visus indus, kad nebūtų jokių riebalų. Negalima buvo valgyti ir netgi galvoti apie mėsą, riebalus ir pieniškus valgius.

Pirmiausia mano močiutės mama savo trims dukroms (tarp jų mano močiutei) kepdavo sausainius „mikalojus“, kuriuos pakabindavo ant eglutės. Po Kūčių vakarienės dukros

galėjo juos suvalgyti. Kūčių valgiai buvo įvairūs: prėskučiai (vad. sližikai), aguonpienis, spanguolių kisielius, kūčiukai, banda (vad. bulka) su aguonom, silkės, žuvis ir kopūstai su grybais, kurių močiutė nemėgo. Stalą užtiesdavo balta staltiese, po kuria buvo daug šieno, kaip ir pintinėlėje su kalėdaičiais. Ant stalo turėjo būtinai būti riešutų ir obuolių.

„Buvo jau po vakarienės, visi sėdėjom prie eglutės ir šnekučiavom. Tėtė buvo dar gyvas. Už durų kažkas pasibeldė. Išgirdome varpelių skambesį. Buvo tamsu. Atidarėm duris. Įėjo gauruotas padaras, apsirengęs kailiniais. Mes labai išsigandome. Tėtis pasakė, kad tai Mikalojus. Nebuvo labai gerai matyti, nes degė žibalinė lempa. Mikalojus turėjo didelį maišą, bet mums davė po vieną saldainį – lazdelę, kuri buvo labai skani ir kvapni“, – pasakojo močiutė. Tai buvo mano močiutės pirmoji dovana, kurią ji gavo būdama penkerių metų. „Į Pienėlių mišias ėjom pėsti 5 kilometrus, nors ir būdavo dideli šalčiai. Kai žiemos labai šaltos, galima buvo vaikščioti po sniegą, nes buvo įšalęs“, – sakė močiutė.

Iš Radzevičių šeimos albumo

Įspūdingiausias Lietuvos eglės saugo valstybė

LILIJA VALATKIENĖ

Žiemą vasarą žaliuojančias eglės nuo seno mėgo lietuviai. Apie jas sukurta daugybė pasakų, padavimų, dainų. Eglė – švelniai vadinama motule, galinti priglausti, apglėbti savo žalia skara. Žmonės eglės sodindavo ir sodybose. Iš eglės medienos būdavo dažniausiai gaminamas lopšys kūdikiui. Tikėta, kad jame mažylis ramiau miegos.

Su krikščioniškąja tradicija eglė tapo Kalėdų medžiu. Mišku kvėpianti eglutė kasmet į namus atneša nerimastingą Kūčių laukimą, kai patekęs Kristus žvaigždei, visa šeima susėda prie stalo, išsipasakoja

savo džiaugsmus, svajones ir su viltimi laukia ateinant šv. Kalėdų. Tą vakarą eglei tenka svarbi misija, – ji po savo šakom slepia dovanas.

Lietuvoje yra apie dešimtį ypatingų valstybės saugomų eglių, kurias ir prisiminkime

Storiausia Lietuvos žaliaskarė – Renavo eglė Mažeikių rajone

Lilijos Valatkienės nuotr.

Bene pati įspūdingiausia Lietuvoje Raganų eglė, auganti Vilkyškių miške, ant Rambyno kalno

gražiausių žiemos švenčių išvakarėse. Šios eglės išsiskiria savo aukščiu, storiu, įdomia kamieno išvaizda. Visos jos priklauso paprastosios eglės (lot. *picea abies*) rūšiai, tačiau dirvožemio struktūra, gamtinės sąlygos augimo metu išskyrė jas iš kitų žaliaskarių būrio.

RAGANŲ EGLĖ

Bene pati įspūdingiausia – Raganų eglė, auganti Vilkyškių miške, Rambyno regioninio parko Vilkyškių geomorfologiniame

draustinyje. Ji daugiakamienė. Kamieno apimtis ties išsišakojimu – 5,1 m, aukštis – 34 m.

Raganų eglė ji vadinama dėl nepaprastos formos. Ši eglė yra vienas įdomiausiai nuaugusių medžių Lietuvoje. Maždaug 1 m aukštyje ji šakojasi į 18 didesnių ar mažesnių kamienų (2007 m. pabaigoje po praužusios vėtros vienas nulūžo).

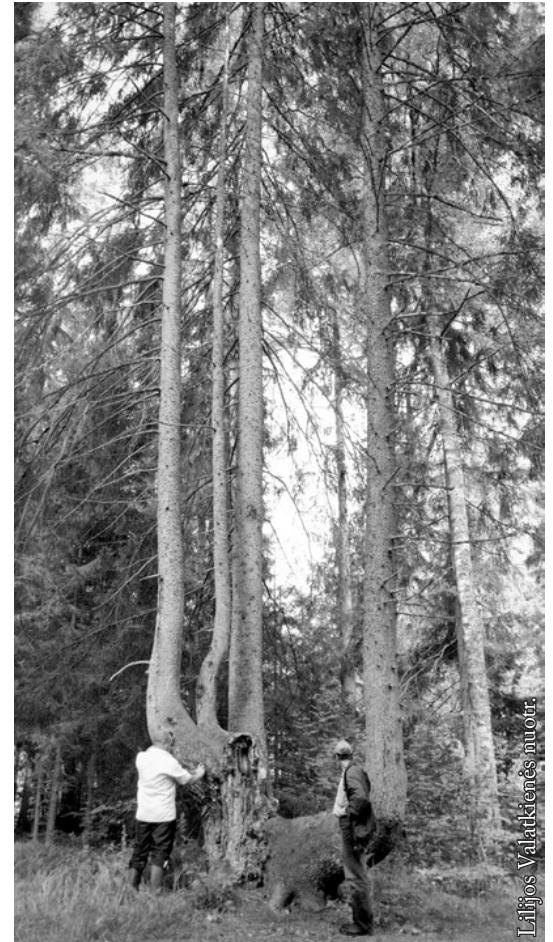
Nuo seno ši eglė vadinta Didžiąja. Apie jos atsiradimą pasakojama keletas legendų, susipynusių su istoriniais faktais. Žmonės sako, kad kažkada dar mažos eglaitės viršūnę prajodamas nukirto Napoleonas, todėl ji tokia keista ir išaugo. Profesorė ir žiniuonė Eugenija Šimkūnaitė dėl keistos formos eglę praminė Raganų šluota.

Aukščiausia Lietuvos eglė Noriūnų miške

Lausgenių eglė Spindžiaus miške

Gražioji eglė, panaši į lyrą

Kita sena legenda byloja apie slapčius susirinkimus. Netoliese vieno iš piliakalnių, vadinamo Sidabrakalniu, rinkdavosi skalvių genties jaunuoliai. Kad priešai naktį jų nepastebėtų, jie rengdavosi sidabriniais rūbais. Netoli esančioje pelkėtoje lomoje, kurioje auga aštuoniolikos kamienų eglė, buvusi raganų buveinė. Jos čia sulėkdavusios, susmeigdavusios šluotas ir eidavusios vilioti jaunuolių. Viena daili raganaitė, įsimylėjusi žavų jaunuolį sidabriniais šarvais, pamiršo laiku sugrįžti. Pavėlavo. Kai ketino skristi – šluota jau buvo sužaliavusi. Nuo to laiko eglę imta vadinti Raganų eglė.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vyriausiojo specialisto Giedriaus Mikalausko teigimu,

daugiakamieniai medžiai atsiranda dėl sutrikdyto natūralaus augimo. Jei pagrindinį jauno medelio kamieną pažeidžia žvėrys ar ligos, iš šoninių pumpurų gali išaugti ūgliai. Esant tam tikroms sąlygoms jie virsta naujais kamienais.

Dvikamienių medžių pasitaiko gana dažnai, žymiai mažiau auga trikamienių ir tik labai retai pavyksta aptikti medžių, turinčių keturis ar daugiau kamienų.

2017 m. Raganų eglė išrinkta Lietuvos metų medžiu. Šis titulas jai leido rungtis šių metų Europos metų medžio konkurse.

ŽALIOSIOS STORULĖS

Storiausia Lietuvos žaliaskarė – Renavo eglė, auganti Mažeikių

rajonu Renavo kaime, Varduvos valstybiniame kraštovaizdžio draustinyje. Jos kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 3,89 m, aukštis – 36,8 m.

Kai eglų masyvą apniko kenkėjas – žievėgraužis topografas, šalia esančios eglės nudžiūvo ir buvo nupjautos, tačiau šis gamtos paveldo objektas „puolimą atlaikė“. Renavo eglė, nors ir su daugybe vabalų išgraužtų skylių, žaliuoja iki šiol.

Antra pagal storį yra Plokščių miško eglė, auganti Žemaitijos nacionalinio parko Laumalenkos hidrografiniame draustinyje. Jos kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 3,87 m, aukštis – 38,5 m.

AUKŠTAUGĖS GRAŽUOLĖS

Aukščiausia Lietuvos eglė yra Noriūnų miško gražuolė, auganti Alytaus rajono Noriūnų miške,

Zarasų rajone meiliai susiglaudusios eglės „Sesės“

Peršokšnos spygliuotoji piramidė Labanore

Balkasodžio valstybiniame botaniniame draustinyje. Jos aukštis – net 44,3 m, o kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 2,05 m.

Aukštadvario regioninio parko Spindžiaus kraštovaizdžio draustinyje yra garsioji Lausgenių kaimo eglė, kuri nedaug atsilieka nuo pirmūnės. Lausgenių eglė – irgi viena seniausių Lietuvoje. O jos aukštis – 43,7 metro, skersmuo 1 metras 5,4 cm.

PANAŠI Į LYRĄ

Labai graži buvo Bubių šešiakamienė eglė, auganti Šiaulių rajone, Kurtuvėnų regioninio parko Raudos kraštovaizdžio draustinyje. Ji nukentėjo nuo 1999 metais siautusio uragano „Anatolijus“ – neteko dviejų kamienų, bet vis dar atrodo įspūdingai.

Į lyrą panašios Bubių šešiakamienės eglės kamieno apimtis 1,3 m aukštyje – 2,2 m, aukštis – beveik 30 m.

SESĖS IR BOBA

Savo forma įdomios eglės „Sesės“, augančios Zarasų rajone, Gražutės regioniniame parke. Eglė kamienai siekia 32 m aukščio. Ties kamieno viduriu, apie 3,5 m aukštyje, jos

Plungės rajone eglė „Boba“, išsiskirianti savo gumbais

suaugusios lyg Siamo dvynės.

Įspūdinga ir eglė „Boba“, auganti Plungės rajone, Žemaitijos nacionaliniame parke. Ji išsiskiria ypatingos formos gumbais, išaugusiaisiais ant kamieno. 1 m skersmens gumbas juosia du trečdalius medžio kamieno, o priešingoje kamieno pusėje yra antras gumbas.

SPYGLIUOTOJI PIRAMIDĖ

Labai įspūdingai atrodo Peršokšnos piramidinė eglė, auganti Švenčionių rajone, Labanoro regioninio parko Peršokšnos kraštovaizdžio draustinyje. Piramidinė eglė – gana dažnai pasitaikanti eglė forma, tačiau nedaug kur pamatysi tokią taisyklingą piramidinę lają.

Visos šios eglės yra užregistruotos Saugomų teritorijų valstybės kadastre kaip valstybės saugomi botaniniai gamtos paveldo objektai. Eglės stebi ir prižiūri nacionalinių ir regioninių parkų direktorių bei miškų urėdijų darbuotojai.

Kalėdinis susitikimas su Lietuvos Respublikos Prezidente

JUSTINA RĖKUTĖ

Gruodžio 5 d. Punsco, Seinų, Vidugirių ir kitų mokyklų bendruomenių atstovai nuvykome į Vilnių į Kalėdinį susitikimą su Lietuvos Respublikos Prezidente. Pirmiausia visi susirinkome Prezidentūros Baltojoje salėje. Ten puošėme meduolius, kuriuos paskui galėjome pasiimti namo. Jūs kepė Prezidentūros darbuotojai. Vėliau vyko susitikimas su Lietuvos Prezidente Dalia Grybauskaite. Ji visus pasveikino ir priėjusi prie kiekvienos mokyklos atstovų nuoširdžiai pasikalbėjo. Kiekviena mokykla pasidarė nuotrauką. Visi gavome po maišelį dovanėlių.

Vėliau nuėjome papietauti. Buvome prie Basanavičiaus paminklo. Užsukome prie šalia Katedros stovinčios Vilniaus eglutės. Kaip kasmet ji gražiai atrodo. Ten galėjome ką nors nusipirkti, nes vyko kalėdinis turgus. Grįžome vakare. Man ši išvyka patiko, nes pirmą kartą buvau pas Prezidentę.

Vidugirių mokyklos moksleivių nuotrauka su LR Prezidente – paskutiniame viršelyje.

Susitikime su LR Prezidente - Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos...

Punsco licėjaus ir...

Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos mokiniai

„Žmogus turi teisę būti nemylimas...“

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Pacituosiu kelis 1997 m. balandžio 1 d. Vilniuje įkurtos Užupio respublikos konstitucijos straipsnius: „10. Žmogus turi teisę mylėti ir globoti katę. 13. Katė neprivalo mylėti savo šeimnininko, bet sunkią minutę privalo jam padėti. 21. Žmogus turi teisę suvokti savo menkumą ir didingumą. 29. Žmogus negali dalintis tuo, ko neturi.“

2018 m. viduryje vieno žinomiausių britų dienraščių „The Guardian“ interneto svetainėje pasirodė straipsnis apie įdomiausias Vilniaus vietas. Jame pristatoma Vilniaus istorija, minima daugeliui mūsų žinoma Šv. Petro ir Povilo bažnyčia. Skelbiama, kad Vilnius tai ne Rytų ar Vidurio Europos, bet Šiaurės Europoje esančios Baltijos valstybės sostinė. Autorė primena skaitytojams garbingą Lietuvos praeitį, kovą už tautinę tapatumą carizmo ir sovietinės okupacijos laikais iki laisvės 1990 m. atgavimo. Minėtame straipsnyje užsienio turistai raginami apsilankyti Vilniuje ir pamatyti kelias gražiausias ir įdomiausias Lietuvos sostinės vietas. Viena jų tai Vilniaus Užupio rajonas.

Žinoma, „The Guardian“ paskelbtas straipsnis tai reklama, kuri buvo sukurta ir publikuota padedant lietuviams. Tačiau jie ne be pagrindo kviečia atvykus į Vilnių būtinai užsukti į Užupio respubliką. Kai praėjusio amžiaus 9 dešimtmetyje pradėjau studijuoti Vilniuje, Užupis jau buvo žinomas kaip įvairiomis

pasakomis ir legendomis garsėjantis rajonas, tačiau ypač naktį nebuvo patariama ten eiti. Dėl klestinčio nusikalstamumo Užupio pagrindinė gatvė buvo vadinama „mirties keliu“. Apie Užupį dainavo legendinis Vytautas Kernagis (Užupio bliuzas: „Užupis mūsų meilė. Užupis mūsų spąstai...“). Jau tada ten rinkdavosi įvairaus plauko menininkai, poetai, dainininkai ar šiaip ekstravagantišką aplinką mėgstantys žmonės. Tai buvęs skurdus rajonas, kuriame būtų kainos, rodos, buvo mažiausios visame mieste, o apleistuose pastatuose prieglobstį ir užuovėją rasdavo benamiai ir narkomanai. Tačiau buvo ir tai, kas šį rajoną darė išskirtinį. Tai visų pirma tekanti Vilnelė, daug nesudarkytos gamtos, siauros gatvelės

ir besirenkantys įdomūs žmonės. Taip „gyvendamas“ šis rajonas sulaukė Lietuvos nepriklausomybės ir laikui bėgant naujų, turtingesnių arba... labai turtingų gyventojų. Prasidėjo pastatų ir šaligatvių remontai, seni butai virto prabangiais apartamentais, o namai – vilomis, kūrėsi meno galerijos, kavinės, restoranai. Dabar Tymo turguje galima įsigyti naminių sūrių, kadagiuose rūkytų mėsos gaminių, medaus, marinuotų agurkų, šaltalankių ar erškėtuogių uogienės, žolelių arbatos. Šiandien daug kas norėtų gyventi Užupyje. Neseniai vakarėjant vaikščiojau šiame rajone ir tikrai galiu patvirtinti, kad šiaudien jis primena gražiausius senųjų Europos sostinių senamiesčius.

Nepaisant atkeliavusių į Užupį

Petro Maksimavičiaus nuotr.

naujovių, vis dėlto pa-
vyko daug ką išsaugo-
ti. Žinoma, liko ta pati
Vilnelė, daug gražiai
sutvarkytų skverų ir
tam tikra mistinė dva-
sia, kuri ir toliau vilio-
ja čia sugrįžti be jokio
konkreto tikslo, tie-
siog pasivaikščioti.

Kad dar labiau at-
kreiptų svečių dėme-
sį ir parodytų vietos
unikalumą, 1997 m.
balandžio 1 d. Už-
pis pasiskelbė atskira
respublika. Turi savo
himną, prezidentą,
vyskupą, dvi bažny-
čias, vienas seniausių
Vilniuje Bernardinų
kapines, septynis tiltus
ir globėją – bronzinį
Užupio angelą... Res-
publikos steigėjai taip
pat surašė konstitu-
ciją. Šis „teisės aktas“
išverstas į 26 kalbas.
Atsiranda vis naujas
vertimas.

Švenčių laikotarpiu
noriu Jus paraginti
pasiskaityti Užupio
konstituciją. Kai kurie
jos straipsniai verčia
pamąstyti apie mūsų
kasdienį gyvenimą.
Kai viskas šiuolaikinė-
je visuomenėje tiksliai
surašyta, o teisės aktai
taisomi ir papildomi
taip, kad vargu ar net
jų kūrėjai ir sumany-
tojai juos atsimena,
kai tiek daug nusivylimo
ir kartu išdidumo,
verta trumpam sustoti
ir pagalvoti apie pa-
prastus dalykus, kurie
mūsų gyvenimą daro
įdomesnį ir geresnį.

Štai konstitucijos, pagrindinio respublikos už upės įstatymo, straipsniai:

1. Žmogus turi teisę gyventi šalia Vilnelės, o Vilnelė tekėti šalia žmogaus.
2. Žmogus turi teisę į karštą vandenį, šildymą žiemos metu ir čerpių stogą.
 3. Žmogus turi teisę mirti, bet tai nėra jo pareiga.
 4. Žmogus turi teisę klysti.
 5. Žmogus turi teisę būti vienintelis.
 6. Žmogus turi teisę mylėti.
7. Žmogus turi teisę būti nemylimas, bet nebūtinai.
8. Žmogus turi teisę būti nežymus ir nežinomas.
9. Žmogus turi teisę tingėti arba nieko nedaryti.
10. Žmogus turi teisę mylėti ir globoti katę.
11. Žmogus turi teisę rūpintis šunimi iki vieno iš jų gyvenimo pabaigos.
 12. Šuo turi teisę būti šunimi.
13. Katė neprivalo mylėti savo šeimininko, bet sunkią minutę privalo jam padėti.
14. Žmogus turi teisę kartais nežinoti, ar jis turi pareigų.
15. Žmogus turi teisę abejoti, bet tai nėra jo pareiga.
 16. Žmogus turi teisę būti laimingas.
 17. Žmogus turi teisę būti nelaimingas.
 18. Žmogus turi teisę tylėti.
 19. Žmogus turi teisę tikėti.
 20. Žmogus neturi teisės prievartauti.
21. Žmogus turi teisę suvokti savo menkumą ir didingumą.
 22. Žmogus neturi teisės kėsintis į amžinybę.
 23. Žmogus turi teisę suprasti.
 24. Žmogus turi teisę nieko nesuprasti.
 25. Žmogus turi teisę būti įvairių tautybių.
26. Žmogus turi teisę švęsti arba nešvęsti savo gimtadienio.
 27. Žmogus privalo prisiminti savo vardą.
 28. Žmogus gali dalintis tuo, ką turi.
 29. Žmogus negali dalintis tuo, ko neturi.
30. Žmogus turi teisę turėti brolių, seserų ir tėvų.
 31. Žmogus gali būti laisvas.
 32. Žmogus atsako už savo laisvę.
 33. Žmogus turi teisę verkti.
 34. Žmogus turi teisę būti nesuprastas.
 35. Žmogus neturi teisės padaryti kitą kaltą.
 36. Žmogus turi teisę būti asmeniškąs.
 37. Žmogus turi teisę neturėti jokių teisių.
 38. Žmogus turi teisę nebijoti.
 39. Nenugalėk.
 40. Nepasiduok.

Lenkijos lietuvių bendruomenei 25-eri

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Gruodžio 9 d. Punske posėdžiavusi Lenkijos lietuvių bendruomenės taryba aptarė aktualiausius Lenkijos lietuvių klausimus ir paminėjo LLB įkūrimo 25-metį.

LLB valdybos pirmininkė pateikė valdybos metų darbo ataskaitą, kurią spausdinsime kitame „Aušros“ numeryje. Valdybos narys Jonas Vydra pristatė aktualią Lenkijos lietuvių švietimo padėtį. Jis atkreipė dėmesį, jog norint, kad išsilaikytų lietuviškos mokyklos, jos privalo būti patrauklios ir konkurencingos. Jo teigimu, švietimo finansavimas – tai amžina problema, tad dėkojo Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijai, Punsko valsčiui, Vysk. Antano Baranausko fondui už paramą lietuviškoms mokykloms mūsų krašte.

Viena iš nuolatinių problemų yra aktualių lietuvių kalbos ir pradinėjų klasių vadovėlių trūkumas. Šiuo klausimu Lietuvos ugdymo plėtotės centro atstovai kalbėjosi su atitinkama institucija iš Lenkijos susitikime Suvalkuose. Aptarė galimybes, kaip šią spragą galima būtų užpildyti.

LLB valdybos narys Aidis Staskevičius, etninių žemių lietuviams atstovaujantis Seimo ir PLB komisijoje, pasakojo, kad šį rudenį komisijos nariai apsilankė mūsų krašte ir turėjo progos tiesiogiai susipažinti su mūsų gyvenimu ir problemomis. Po šios išvykos pasisėkė į artėjančią balandžio mėnesio komisijos posėdžio darbotvarkę įtraukti temą apie mūsų krašto lietuvių problemas.

Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos veiklą per pastaruosius metus pristatė Irena Kovalevska.

Po pasisakymų aktyviai diskutuota. Posėdžio metu daugiausia atgarsio sulaukė valdybos pirmininkės Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės informacija, kad kitais metais Seinų miestas ruošiasi paminėti vadinamojo Seinų sukilimo šimtąsias metines ir burmistras kreipėsi į lietuvius, prašydamas apsvaistyti, kaip paminėti tą datą, kad renginys vėl netaptų nesantikos elementu.

Broniaus Makauskos teigimu, pirmiausia reikėtų atsisakyti 1919 m. lietuvių ir lenkų konfliktą vadinti

sukilimu. Jei tai buvęs sukilimas, vadinasi, Lietuva buvo okupavusi šį kraštą? Tai yra istorinė netiesa. Ne lietuviai, o vokiečiai buvo okupantai. Seinų kraštas tik labai trumpą laiką priklausė Lenkijos karalystei, šiaip jis istoriškai visą laiką buvo integrali Trakų vaivadijos dalis. Taigi lenkai pirmiausiai turėtų atsisakyti lig šiol jų vartojamo termino „Seinų sukilimas“. „Sukilimo sąvoka – tai istorinis, politinis absurdas“, – kalbėjo Bronius Makauskas.

Diskutuota ir švietimo klausimu. Juozas Sigitas Paransevičius priminė, kad jam būnant LLB valdybos pirmininku (J. S. Paransevičius – pirmasis LLB valdybos pirmininkas nuo 1993 iki 1998 m.) valdžia siūlė lietuviškas mokyklas kurti baltarusių tautinės mažumos pavyzdžiu, taigi visų dalykų mokyti lenkų kalba, o gimtosios kalbos – kaip papildomo dalyko. Deja, kaip rodo baltarusių patirtis, toks švietimo modelis nepasiteisina, jis nesustabdo asimiliacijos.

Kalbėta, ar Lenkijos lietuviams šiuo metu aktualu reikalauti, kad ir jiems būtų skiriama Lietuvos pilietybė kaip antroji. Pasigirdo balsų, kad tai itin sudėtingas ir nevienareikšmis klausimas. Kai galiojo įstatymas, leidžiantis Lenkijos lietuviams įsigyti Lietuvos pilietybę, norinčiųjų atsirado ne tiek daug. Buvo siūlyta paanalizuoti atidžiau mūsų bendruomenės poreikį. Lietuvių tapatybę galima puoselėti nebūtinai turint Lietuvos pilietybę. Anot Juozo Sigito Paransevičiaus, „tapatybės įstatymu nesutvarkysi, ją mes patys turim išsiugdyti savyje“. Sakyčiau – tai puikus šio klausimo apibendrinimas.

Valentas Uzdila priminė susirinkusiems, kad kartais pamirštama

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Irenos Casperavičiūtės nuotr.

padėkoti žmonėms, kurie yra prisidėję prie lietuvių kultūros plėtros. Žmogui išėjus Anapilin prie kapo Bendruomenės vardu reikėtų paminėti jo nuopelnus visuomenei. Anot kalbėtojo, taip pat pamirštame ir apie gyvuosius, visą gyvenimą atidavusius lietuvių kultūrai. Juk nesunku įteikti kokį pažymėjimą, padėkos raštą ar juostą, paminėti viešumoje.

Janina Macukonienė priminė aktualią Seinų problemą: išvykus kun. Petruui Gucevičiui, kurį parapijiečiai vis mini tik geru žodžiu, jaučiamas lietuvių kunigo stygius. Tiesa, į Žagarius šv. Mišių atnašauti atvyksta kun. Marius Talutis, į Seinus Lazdijų klebonas, tačiau sielovada tai ne tik Mišių auka, tai ir patarnavimas per laidotuves, tai nuolatinis katecheto darbas mokykloje. Tikime, kad atsiras kunigas, norintis atvykti į mūsų parapiją.

Savo ataskaitoje LLB valdybos pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė kalbėjo apie nuveiktus darbus su Suvalkų lietuviais. Suorganizuoti „Lietuviškas vakaras“, Vėlinės ir Kalėdinis susitikimas. Jų tikslas – burti ir aktyvinti lietuvius. Idėja Suvalkuose kurti švietimo ir kultūros centrą vis aktuali. Tik laukiama Suvalkų miesto pasiūlymų. Beje, prezidentas neskuba siūlyti

tinkamų patalpų. Anot jo, jis negavęs signalo iš Varšuvos, kad reikia suteikti patalpas. Kitas klausimas, ar tas signalas iš Varšuvos būtinas. Juk Suvalkų lietuviai tokie patys jo vadovaujamo miesto gyventojai, kaip ir kiti, ir jie turi teisę puoselėti tiek savo kalbą, tiek kultūrą. Bronius Makauskas kėlė tokią mintį: gal vertėtų Seinų „Žiburio“ mokyklos pavyzdžiu ieškoti sklypo ir statyti pastatą? Gal eiti šiuo keliu? Beje, nors posėdžio metu niekas ir neužsiminė, bet yra dar vienas variantas – mokyklą ir kultūros centrą įkurti buvusiose ka-reivinėse, kurių pastatas šiuo metu yra parduodamas. Ten tinkama ir vieta, ir pakankamai erdvės aplink pastatą. Klausimas lieka atviras. Jį spręsti, matyt, bus viena svarbiausių LLB ateinančių metų užduočių.

*O gal Tėvynę reikia visą laiką
Lipdyt ir kurti, kurti ir lipdyt?
Nes jei sustoji tik – jinai ir miršta.
Taip, kurti visą laiką. Visą laiką!*

Justinas Marcinkevičius
„Mindaugas“

Minėdami Lenkijos lietuvių bendruomenės 25-metį džiaugiamės, kad į Punsko-Seinų-Suvalkų kraštą likimas

atvedė Jus. Jūs supratote mūsų siekius, rėmėte mūsų darbus. Jutome Jūsų globą, nuoširdumą ir tėvišką paramą. Ačiū Jums už tai. Jūs mūsų kraštui buvote ir esate tautiškumo gyvybės simbolis. Telaimina Dievas Jūsų ateities darbus, mintis ir žingsnius.

Posėdžio pabaigoje tokio turinio padėkos raštus Bendruomenės tarybos pirmininkas Sigitas Birgelis LLB 25-mečio proga įteikė talkininkams: LR konsulato Seinuose vadovui Valclavui Stankevičiui, perdavė posėdyje nedalyvavusiems prel. Edmundui Putrimui ir kun. Mariui Talučiui.

Buvusiems LLB valdybos (Juozui Sigitui Paransevičiui, Irenai Gasperavičiūtei, Jonui Vydrai, Danutei Valukonytei, Jolantai Malinauskaitėi-Vektorienei) ir tarybos (Broniui Makauskui, Vytautui Liškauskui, Klemensui Jurkūnui, Tadui Bagdovaničiui, Danutei Valukonytei ir Sigitui Birgeliui) pirmininkams buvo padėkota tokiais žodžiais:

Minėdami Lenkijos lietuvių bendruomenės 25-metį nuoširdžiai dėkojame už Jūsų šviesias mintis, kilnias idėjas, konstruktyvius sprendimus vienijant ir stiprinant mūsų bendruomenę lietuviškumo dvasioje. Jūsų indėlis sprendžiant švietimo klausimus, įamžinant tautinį paveldą, puoselėjant istorinę atmintį yra svarus ir reikšmingas. Lai Jūsų išmintis bei gyvenimiška patirtis nuolat ves mus į šviesą ir tiesą.

Posėdį baigėme pirmojo LLB tarybos pirmininko Broniaus Makausko atsiminimais apie įkūrimo aplinkybes ir ryšius su tuometinės PLB nariais, kurie skatino tapti viena iš Pasaulio lietuvių bendruomenės šeimos narių.

Ateinantieji 2019 m. yra paskelbti Pasaulio lietuvių bendruomenės metais. Manau, bus progos prisiminti ir pačios PLB istoriją, ir jos pagrindinį dokumentą Lietuvių Chartą.

Istorijos paveldo konferencija „Jotvingių kraštas“

ALICIJA KRAKAUSKIENĖ

Jau dešimtą kartą Punsko „Aušros“ leidykla pakvietė į Tarptautinę istorijos paveldo konferenciją „Jotvingių kraštas“. Ji vyko gruodžio 8 d. Šiūmetė konferencija – jubiliejinė, nes jos metu buvo pristatytas metraščio „Terra Jatwezenorum“ 10 tomas, paminėtas Punsko „Aušros“ leidyklos 25-metis bei partizanų generolo Adolfo Ramanausko-Vanago 100-osios gimimo metinės. Visas renginys buvo skirtas Lietuvos Nepriklausomybės 100-mečiui.

Konferencijos metu parodytas Sigito Birgelio trumpametražis dokumentinis filmas „Adolfo Ramanausko-Vanago laidotuvės“, kalbėjo Adolfo Ramanausko-Vanago dukra Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė.

Vėliau pranešimą apie Seinų vyskupijos dvasininkų pastoracinę, socialinę ir kultūrinę veiklą XIX a.–XX a. pradžioje skaitė istorikas, humanitarinių mokslų daktaras Algimantas Katičius. Verslininkas, istorikas, kultūros ir švietimo veikėjas Kęstutis Subačius savo pranešime „Brėkstančios

Konferencijos dalyviai

Alicijos Krakauskienės nuotr.

Lietuvos valstybės aušros spindulys“ pristatė Lietuvos kelią nepriklausomybės atgavimo link. Konferencijoje dalyvavęs kanauninkas, teologijos daktaras, Vytauto Didžiojo universiteto Katalikų teologijos fakulteto profesorius Kęstutis Žemaitis savo pranešime „Tremtiniai: iš namų išvežti, Tėvynėje nesuprasti“ gvildeno Seinų-Suvalkų krašto prievartinio gyventojų iškeldinimo temą. O VŠĮ

„Gintarinė svajonė“ steigėjas ir vadovas, istorinių straipsnių rengėjas Gintaras Lučinskas pateikė amžininkų prisiminimus apie 1938 m. kovo 7 d. įvykusį incidentą Trasninkuose ir su juo susijusius įvykius. Dar vieną pranešimą „Istoriją kuria laikas ir žmonės“ pristatė poetė, rašytoja Scholastika Kavaliauskienė.

Renginyje taip pat buvo pristatyta ką tik išleista knyga „Šiaurvyčių Lenkijos vardyno savitumai“, apie kurią pasakojo jos sudarytojas Algis Uzdila. Konferencijoje dalyvavęs „Vilniaus dzūkulių“ asociacijos vadovas, dzūkų tarmės puoselėtojas Juozas Žitkauskas pristatė „Dzūkų kalendorų“. Jam talkino dainininkė Akvilė Vervečkaitė-Rubikienė.

Konferencijai baigiantis Lietuvos radijo diktoriaus Juozas Šalkauskas papasakojo apie savo kaklaraiščių kolekciją. Renginio metu buvo galima įsigyti naujų knygų bei apžiūrėti „Aušros“ leidyklos leidinių parodą.

„Aušros“ leidyklos darbuotojos su A. Ramanauskaite-Skokauskiene

Valdo Žilionio nuotr.

Metelių ir Seinų bendruomenių baigiamasis susitikimas

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Gražūs ir pilni veiklos buvo šie metai. Kas tik norėjo, galėjo prisijungti. 2018 m. Vysk. Antano Baranausko fondas ir Metelių kaimo bendruomenė „Tarp Dusios ir Metelio“ drauge vykdė integracinį užimtumo projektą „Čia gyvename – čia bendrai veikiame“ (Nr. LT-PL-25-136) pagal programą Interreg V-A Lietuva-Polska, iš dalies finansuojamą Europos regioninės plėtros fondo, skirtą pagyvenusiems kaimų žmonėms.

Įvyki nemažai kartu suplanuoti abiejų bendruomenių veiklų ir susitikimų. Rezultatai pristatyti spalio 26 d. Seinuose atvykus Metelių bendruomenės atstovams, o paskutinis susitikimas ir rezultatų paskelbimas Meteliuose vyko lapkričio 18 d. dalyvaujant ir seiniškiams. Abiejų renginių metu galima buvo prisiminti visas veiklas, skatinusias sveiką ir aktyvų senėjimą, tradicinių ir vietos amatų išsaugojimą bei populiarinimą (parodoje buvo eksponuojami molio gaminiai), naujų kultūrinių ir socialinių ryšių kūrimą ne tik tarp kaimiškų vietovių gyventojų, bet ir nevyriausybinių organizacijų, kurios aktyviai dirba savo bendruomenių labui.

Projekto dalyviai balandžio mėnesį dalyvavo dviejų dienų amatų stovykloje Seinuose, kurioje susipažino su vilnos vėlimo būdais, išbandė savo jėgas medžio drožyboje, gamino vaško žvakes, susipažino su staliaus amatu. Didelio susidomėjimo susilaukė birželį suorganizuoti sodų architektūros mokymai Seinuose (pagrindinis vedėjas – Tadas Gurskas). Gražius keramikos gaminius dalyviai

pasidarė molio dirbtuvėse Rudaminos tradicinių amatų centre. Buvo taip pat proga sužinoti, kaip auginamos levandos ir gaminami eteriniai aliejai. Vyko smagūs ir draugiški abiejų šalių bendruomenių susitikimai Meteliuose, kurių metu sukomės ant ledo ritulio Metelio ežere (vasario mėn.), su šiaurietiško ėjimo lazdomis lankėme Metelių regioninį parką, prisiminėme žvejų amatą ir pažinome žuvų rūkymo paslaptis. Abiejų šalių dalyviai savo jėgas išbandė dviračių (nuo Lazdijų ir Galadusio pakraščiu) ir baidarių (Mackova Ruda – čia lankėme A. Strumilos galeriją ir bendravome su pačiu Strumila) žygiuose.

Seinuose dar vyko muzikos ir teatro užsiėmimai. Teatro grupė paruošė spektaklį pagal V. Krėvės apysaką „Raganius“. Susibūrė naujas lietuviškas ansamblis „Galadusys“, o bažnytinis choras įrašė ir išleido CD albumą „Maldos už mirusius pagal Seinų krašto tradiciją“. Metelių bendruomenė paruošė

spektaklį pagal liaudies pasakojimą „O pas mus kaimi“. Būtent šios veiklos ir šie rezultatai buvo pristatyti abiejų baigiamųjų renginių metu. Visa tai labai suartino abi bendruomenes. Užsiėmė naujos pažintys ir draugystės.

Naudojantis vieni kitų patirtimi ir kartu dirbant pavyko pasiekti projekto tikslą – sumažinti socialinę ir kultūrinę atskirtį bei pagerinti kaimiškų Seinų ir Metelių apylinkių gyventojų gyvenimo kokybę. Kita, kas labai svarbu – sustiprinti NVO ryšius su savo bendruomene.

Partneriai dėkojo aktyviems organizacijų nariams, projekto dalyviams, talkininkams už nuoširdų ir sėkmingą bendradarbiavimą ruošiant ir įgyvendinant projektą. Prasitarė, kad turi planų bendroms veikloms ir ateityje.

Nuoširdžiai dėkojame už visą vykdytą projektą. Žadama toliau palaikyti užmegztus ryšius. Tai gražu ir reikalinga. Dėkojame. Linkime sėkmės.

Interreg
Lietuva-Polska

EUROPOS SAJUNGA

Europos Regioninės Plėtros Fondas

Lietuvis kunigaikštis Mykolas Giedraitis pripažintas palaimintuoju

KUN. MARIUS TALUTIS

Lapkričio 8 d. Lietuvą ir Lenkiją pasiekė džiaugsminga žinia iš Apaštalų Sosto. Paskelbta, jog popiežius Pranciškus pripažino ilgus amžius neišnykusį pamaldumą Mykolui Giedraičiui ir tvirtina jį Bažnyčios palaimintuoju. Baltųjų augustinų vienuolis, filosofijos bakalauras, stebukladarys, asketas, zakristijonas, liaudyje vadintas palaimintuoju, Mykolas Giedraitis oficialiai pripažįstamas palaimintuoju atsižvelgiant į jo gyvenimo dorybes ir kulto ilgaamžiškumą.

Mykolas Giedraitis kilęs iš garbingos kunigaikščių Giedraičių giminės, kuri Lietuvai davė daug iškilių veikėjų. Ši giminė žinoma jau nuo XIV a., jos palikuonys buvo ypatingai išsilavinę, studijavę garsiausiuose to meto universitetuose. Giminei priklauso garsūs karvedžiai, valstybės veikėjai, raštininkai, diplomatai. Joje ypač gausu buvo aukšto rango dvasininkų. Į Lietuvos istorijos garbės knygą aukso raidėmis įrašyti du vyskapai Giedraičiai – Merkelis ir Juozapas Arnulfas. Pirmasis uoliai rūpinosi lietuvių sielovada, leido lietuviškas knygas XVI a., antrasis – XIX a. išvertė ir išleido Naująjį Testamentą lietuvių kalba.

Giedraičių giminės tėvonija yra dabartiniame Molėtų rajone esantys Giedraičių ir Videniškių kaimai. Ir šiandien tiksliai nežinoma, kur – Videniškiuose ar Giedraičiuose – gimė palaimintasis Mykolas Giedraitis. Sutapimas, jog iš to krašto yra kilęs ir palaimintasis vyskupas ir kankinys Teofilus Matulionis, taigi

palaiminta būk, Aukštaitija, palaimintųjų Motina!

Mykolas Giedraitis gimė 1420 m., jo tėvai Jurgis ir Marijona buvo tik neseniai priėmę krikštą, labai pamaldūs žmonės, o seneliai priklausė dar pagoniškai Lietuvai. Tad palaimintasis Mykolas yra vienas iš gražiausių naujai pakrikštytos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės šventumo žiedų. Pažinęs išganingąjį Kristaus mokslą, jis nenorėjo nieko kito gyvenime, kaip tik visiškai pasiaukoti Dievui. Nuo mažens buvo silpnos sveikatos ir žemo ūgio, viena koja buvo trumpesnė, todėl vaikščiodavo pasiramščiuodamas ramentu. Tačiau buvo nepaprastai gabus mokslams. Jo asmenybė gražiai jungia kuklumą, nusižeminimą ir tuo pačiu aristokratiją bei išmintį. Nuo jaunumės jis karštai pamilo Nukryžiuotąjį Kristų, ilgai susitelkęs meldavosi, žiūrėdamas į Jį. Mylėjo vienatvę, laisvalaikiu drožinėdavo iš medžio nuostabiai gražias dėžutes, kuriose kunigai nešdavo Švenčiausiąjį ligoniams.

Jau subrendęs nusprendžia vykti į šv. Augustino regulos atgailos kanaaninkų vienuolyną Bistryčioje šalia Astravo

(dabartinė Baltarusijos teritorija). Tačiau ten kunigaikštis pabuvo tik kelis mėnesius. Norėdamas studijuoti ir pabėgti nuo savo aristokratiškos pavardės garsumo, pasiprašo vienuolyno vyresniojo išleisti jį į Krokuvos augustinjonų vienuolyną. Apsigyveno prie Šv. Morkaus bažnyčios, mažame kambarėlyje šalia zakristijos. Mykolas buvo toks nuolankus ir nusižeminęs, jog atsisakė gyventi su vienuoliais bendrose patalpose,

Mykolas Giedraitis

pasirinko atsiskyrėlio ir bažnyčios tarno kelią – patarnaudavo šv. Mišioms, tvarkė bažnyčią. Jis nenorėjo bet kokios garbės ir titulų, nors buvo kunigaikštis.

1461–1464 m. studijavo Krokuvos universitete ir jį baigė apsigindamas filosofijos bakalaurą. Tokį išsilavinimą turėdamas galėjo siekti kunigystės, tačiau dėl kuklumo panoro likti zakristijonu. Nors atsisakė visos aristokratams, kunigaikščiams teikiamos garbės, ypatingai sužibo jo dvasios aristokratija, jo dorybingas gyvenimas. Silpname kūne gyveno labai stipri, mylinti siela. Ar neįkūnija palaimintasis Mykolas ir lietuvių charakterio prigimties? Lietuviško kuklumo, nusižeminimo, paprastumo? Koks panašus palaimintasis Mykolas į Vaižganto Mykoliuką iš apysakos „Dėdės ir dėdienės“. Po kukliu, tyliu šydu slėpėsi ypatingai turtingas vidinis pasaulis. Ar to neatspindi mūsų etniniai turtai? Palaimintasis Mykolas, kaip ir kiti mūsų palaimintieji ir šventieji, yra lietuvių tautinio savitumo gražiausias paveikslas. Tarnaudamas bažnyčioje jis buvo labai asketiškas, dažnai jausdavo vidinį paskatinimą atgailauti pasininkais ir kitokiais apsimarinimais. Kartais būdavo kitų įžeidinėjamas, pajuokiamas, tačiau viską tyliai nukęsdavo ir aukodavo Dievo garbei.

Kai Mykolas gyveno XV a. Krokuvoje, su juo bičiuliavosi šventieji Jonas Kantietis, Simonas iš Lipnicos, Kazimieras Jogailaitis, Izaijas Boneris ir Sventoslavus Tylintysis. Tą laikotarpį kai kurie rašytojai vadina *Felix saeculum Cracoviae* – laiminguoju Krokuvos amžiumi, nes tokios didžios asmenybės sukūrė ypatingai stiprią Krokuvos katalikiškojo pamaldumo dvasią.

Dar Mykolui esant gyvam ėmė sklisti garsas apie jo šventumą. Jis buvo tikras mistikas – giliai susivienijęs su Dievu, gyvenantis intensyvią vidinį gyvenimą garbindamas Dievą ir užtardamas kitus. Žmonės

patyrė, kad jam pasimeldus pasveikta ligoniai, sulaukdavo antgamtinės pagalbos gyvenimo sunkumuose. Mykolas turėjo pranašavimo dovaną – įspėjo dėl Krokuvos gaisro. Savo vyresniesiems buvo prasitaręs, jog kartą maldoje, kai buvo susitelkęs į Nukryžiuotąjį Jėzų, išgirdo žodžius: „Mykolai, išlik kantrus iki mirties ir pelnysi garbės vainiką.“ Jis kiekvieną mažą darbėlį darydavo su didvyriškos meilės nusiteikimu.

Mirė 1485 m. gegužės 4 d., ap rūpintas šventaisiais sakramentais, atsiprašęs savo broliukų vienuolių. Palaidotas Krokuvos Šv. Morkaus bažnyčioje. Prie jo karsto eidavo žmonės melstis, todėl 1521 m. karstą nuspresta perkelti arčiau altoriaus. Atidarius jo dangtį rasti nesugedę palaikai. Nuo 1544 m. Mykolas Giedraitis laikomas liaudies palaimintuoju.

Viena iš pirmųjų jo biografijų lotynų kalba „Dieviškojo kryžiaus papuošalas – Giedraičių rožė“ pasirodė 1682 m. Ją parašė lietuvis Visvainis Butkevičius. Lietuvoje, Aukštaitijoje, Tverėčiaus, Videniškių ir Giedraičių bažnyčiose, yra išlikę palaimintojo Mykolo altoriai su jo paveikslais, nes ten buvo įsikūrę augustinjonų vie-

nuoliai, kurie platino šį pamaldumą. Mene Mykolas vaizduojamas arba rudu atgailautojo drabužiu, arba baltu augustinjonų vienuolio abitu, suklupeš priešais kryžių arba apsikabinęs jį. Kaišiadorių vyskupija, kurios teritorijoje yra Mykolo Giedraičio gimtinė, jau nuo seno stipriai rėmė šio asmens gyvenimo šventumo sklaidą, platino palaimintojo Mykolo litaniją. Molėtų krašto muziejus, bendradarbiaudamas su palaimintojo Mykolo giminaičiu – taip pat Mykolu Giedraičiu iš Oksfordo, kuris, deja, neseniai mirė, surengė nemažai mokslinių konferencijų, renginių palaimintojo atminimui Videniškiuose. Prie beatifikacijos proceso užbaigimo daug prisidėjo šv. popiežius Jonas Paulius II, Krokuvos arkivyskupijos kurija ir šv. Jadvygos seserys vienuolės, kurių centras yra prie Šv. Morkaus bažnyčios Krokuvoje, ten, kur palaidotas palaimintasis.

Dėkokime Dievui už palaimintojo Mykolo Giedraičio gyvenimą ir semkimės stiprybės iš jo pavyzdžio. Dorybės, kuriomis spindėjo jo gyvenimas, labai reikalingos ir svarbios šiandien: kuklumas, nuolankumas, tarnavimas ir ištvermė kančioje.

2018 m. gruodžio 2 d.
amžinybėn iškeliavo
A. A. JONAS ŽARDECKAS
iš Punsko.

Mums ašaros vilgo veidą, kai į paskutinę kelionę išlydim...

Nuoširdžiai dėkojame visiems dalyvavusiems šermenyse ir laidotuvėse. Esame labai dėkingi gydytojui Janinai Paransevičienei, giesmininkams ir kunigams už maldas, bendradarbiams, giminėms, kaimynams, Velionio draugams, artimiesiems bei Kampuočių kaimo gyventojams už gėles, aukas, paguodos žodžius bei Velionio palydėjimą į amžinojo poilsio vietą.

**Mama, Velionio žmona, sūnūs, dukra,
sesuo Audronė, brolis Petras su šeimomis ir artimieji**

LLD 2018 metų renginiai

Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai (MSWiA), Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai ir Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigai suteikus paramą pagal pateiktas paraiškas, Lenkijos lietuvių draugija (pati arba su kitomis įstaigomis) 2018 m. suorganizavo ne tik visus nuolatinius renginius.

Vasario 16-ąją Punsko LKN vyko iškilmingas **atkurto Lietuvos 100-mečio minėjimas**. Apie renginį rašyta „Aušros“ 4 nr. 19–21 psl.

Kovo 21-ąją Seinų „Lietuvių namuose“ vyko **XXVII vaikų teatrų festivalis „Raganė“** (surengė LLD ir Seinų „Lietuvių namai“). Pasirodė 9 vaikų teatrai iš mūsų krašto ir 2 iš Lietuvos. Apie festivalį rašyta „Aušros“ 7 nr. 8–10 psl.

Konkursai:

- Lietuvos istorijos konkursas vyko balandžio 24 d. Seinų „Lietuvių namuose“;
- Lietuvos geografijos konkursas vyko balandžio 27 d. Seinų „Lietuvių namuose“;
- lietuvių kalbos ir literatūros konkursas pagrindinėms mokykloms vyko gegužės 8 d. Vidugirių mokykloje, o gimnazijoms – gegužės 9 d. Seinų „Lietuvių namuose“;
- dailiojo žodžio konkursas surengtas gegužės 11 d. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje.

Apie konkursus rašyta „Aušros“ 10 nr. 10–14 psl. Konkursų laimėtojams gegužės 29 d. buvo surengta ekskursija į Lietuvą (apie ją rašyta „Aušros“ 11 nr. 19–20 psl.).

Gegužės 20 d. vyko **poezijos skaitymai „Kuriu ir dainuoju Lietuvai“**

(surengė LLD Suvalkų skyrius), apie kuriuos rašyta „Suvalkiečio“ 2 nr. 27–28 psl.

Birželio 22 d. Punsko LKN buvo atšvęstas garbingas **60-asis Klojimo teatro jubiliejus**. Apie renginį rašyta „Aušros“ 15–16 nr. 6–7 psl.

Birželio 23 d. Šilainėje buvo surengtos **Joninės** (surengė LLD ir LLEKD). Jose dalyvavo 3 mūsų krašto ansambliai ir 1 iš Lietuvos. Apie šį renginį rašyta „Aušros“ 13 nr. 14–16 psl.

Birželio 24 d. vyko **ansamblių sąskrydis** Burbiškiuose (surengė LLD ir Punsko LKN). Sąskrydyje dalyvavo 18 mūsų krašto ansamblių. Apie šį renginį rašyta „Aušros“ 14 nr. 8–10 psl.

Liepos 13 d. LLD Ščecino skyrius suorganizavo Punsko moksleivių **išvyką į Pščelniką prie Dariaus ir Girėno paminklo** (surengė Punsko Dariaus ir Girėno mokykla bei LLD). Apie tai rašyta „Aušros“ 15–16 nr. 11 psl.

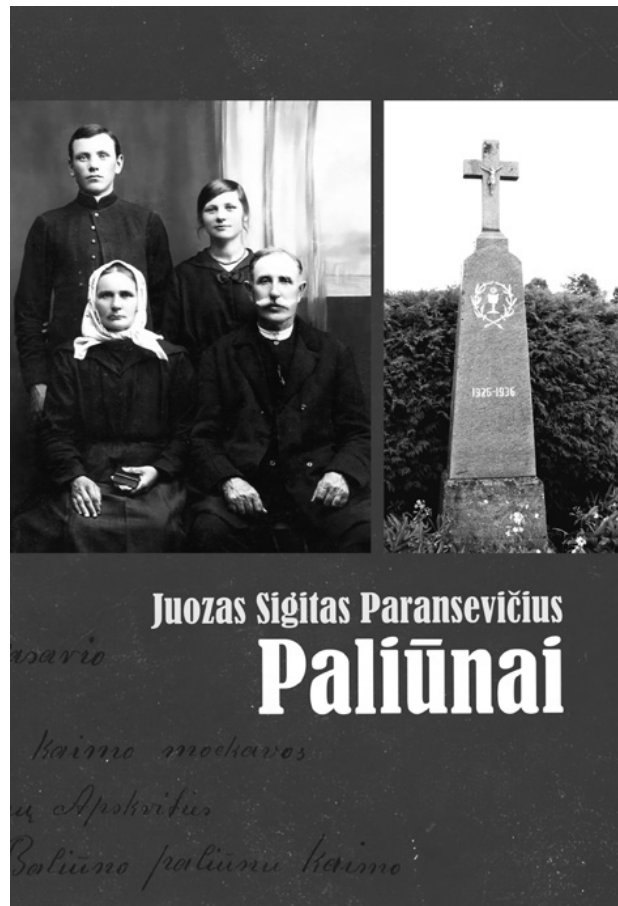
Rugpjūčio 15 d. Punske vykusias **Žolines** rengė Punsko valsčius, LLD, LLEKD, Punsko LKN. Apie šią šventę rašyta „Aušros“ 15–16 nr. 17–22 psl.

Spalio 31 d. Punsko LKN vyko **Vėlinių koncertas** „Paukščių sakmės“, o lapkričio 4 d. Vėlinių koncertas „Ilgesio vėjai“ surengtas „Lietuvių namuose“ Seinuose (organizavo LLD, Seinų „LN“, Punsko LKN). Apie tai rašyta „Aušros“ 21 nr. 9–16 psl.

Lapkričio 18 d. Punsko lietuvių kultūros namuose vyko **XXV tautinių mažumų susitikimai** (surengė LLD ir Punsko LKN). Apie juos rašyta „Aušros“ 23 nr. 6–8 psl.

Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija rėmė taip pat periodinių leidinių „Aušra“ ir „Aušrelė“, knygų (Algio Uzdilos „Šiaurvyčių Lenkijos vardyno savitumai“ ir Juozo Sigito Paransevičiaus „Paliūnai“) leidybą bei dalykinę LLD veiklą. Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas rėmė periodinių leidinių „Aušra“ ir „Suvalkietis“ leidybą. Tautos fondas parėmė „Aušros“ leidybą.

Nuoširdžiai dėkojame visiems rėmėjams. Be Jūsų paramos nebūtume galėję tiek nuveikti.

*Ne, širdis nesensta ir nežyla,
Jeigu ji turtinga ir dosni.
Lyg saulės spinduliuos susyla
Tie, kuriems gerumą dalini.
Daugelis metų praėjo,
Širdy gerumo neužgniaužė
Ir jis, išsaugotas tarp vėjų,
Visus dar šildo tarsi laužas.*

Sausio 4 ir 25 d. gimtadienius švęs
Genovaitė ir Benediktas Grigučiai
iš Punsko.

Ta proga dar daug džiugių ir saulėtų
dienių, geros sveikatos brangiems
tėveliams ir seneliams linki

Dukra ir sūnus su šeimomis

ŠV. KALĖDŲ RYTA

Anksti kėlę kreipsim Betliejun mintis,
Gražinsim ramybę į širdis.
Kaip rasti Jėzulį, Žvaigždė pasakys:
– Ten, kur angelų chorai girdis!

Skubėsime... Štai Juozapas ir Marija,
Ir Kūdikis, edžiose gimęs!
Tvirtely skurdžiam su šventąja šeima
„Osana“ kartosim visi mes.

Šalia piemenėlių klūpėsime drauge,
Tėvynei maldausime palaimos,
Kuri vis lydės darbuose ar varge
Visur tautiečius – miestuos, kaimuos.

Skendės vėl Kalėdų eglutės žaisluos.
Džiaugsmingai giedos „Sveikas...“ žmonės.
Bažnyčiose šviesūs veidai spinduliuos
Pelnytom šį rytą malonėm!

Mokyt. Jeronimas Šalčiūnas

Su šv. Kalėdomis ir Naujaisiais 2019 metais!

Sveikinu Punsko valsčiaus viršaitį Vytautą
Liškauską ir „Aušros“ redakciją.
Linkiu Jums visiems sveikatos, daug
kantrybės darbuose ir Dievo palaimos.
Esate nuostabūs žmonės.
Jūsų dėka galime skaityti „Aušrą“ savo
gimtąja kalba.
Ačiū už Jūsų pastangas.

*Tėvynė – tai trokštančiam vandens lašelis
Ir mūs visų brangus kampelis.
Tėvynę aš vis sapnuose regėsiu,
Kur tik bebūsiu, kur bepasidėsiu.
Tėvynė – tai senolių takai
Ir mūs visų nuveikti geri darbai.
Tėvynė – tai motinos lopšys
Ir mūsų begalinis ilgesys.
Tėvynė – tai prosenelių kapai,
Žydintys sodai – raudonai, žaliai ir geltonai.*

Teresė Janušonienė

Kalėdinis kryžiažodis

Horizontaliai:

2. Paskutinis sekmadienis prieš Velykas vadinamas ... sekmadieniu.
8. Iš ko gamintas Kūčių kisielių?
11. Per Jonines skirti piktosioms dvasioms atbaidyti.
12. Kūčias pradėdama valgyti, kai pasirodo ... žvaigždė.
13. Juo dalijamasi per Kūčias.
14. Šv. Stanislovo diena liaudyje.
19. Šventė, kuomet esti ilgiausia metų diena ir trumpiausia naktis.
20. Nedideli, miltiniai mielinės tešlos kepinėliai su aguonomis.
27. Su jo vardavėmis sutapatinta pjūties pabaigos šventė.
28. Kiaušinių rinkėjai, kurie lankydami kaimo namus giesmėmis ir dainomis linksmina žmones.
29. Likimo ir orų pranašas.
30. Šv. Mykolo vardadienis.
31. Taip mūsų krašte nuo seno vadinta Trijų karalių diena.
33. Laikotarpis nuo Kalėdų iki Užgavėnių.
37. Jo ieškoma per Jonines.
38. Šv. Motiejaus, arba ..., diena.
40. Pirmoji gavėnios diena vadinama ...
41. Kovarnių diena.
42. Pašvęstojo gyvenimo diena.
43. Seniau buvo puošiama obuoliais, saldainiais, spalvoto popieriaus pynėmis.
45. Dangaus karalystės raktininko šventė.
49. Po Kūčių stalo staltiese.
50. Vadinamas vaikų Velykomis.
51. Asmuo, kuris perša vyrui žmoną arba moteriai vyrą.
52. Senovinė gyvulininkystės diena.

Vertikaliai:

1. Ja būna persirišęs per vestuves piršlys.
3. Populiariausias Užgavėnių patiekalas.
4. Šventė, švenčiama kovo 19-ąją – tai ... diena.
5. Apeiga, simbolizuojanti nuotakos priėmimą į ištekėjusių moterų ratą.
6. „Čystasis“, arba ..., ketvirtadienis.

7. Šv. Baltramiejaus šventė.
9. Susikaupimo ir apmąstymų metas prieš Kalėdas – tai ...
10. Jaunimo grupės, kurios seniau lankydavo kaimo sodybas, giedodavo kalėdines giesmes, barstydavo grūdus.
12. Važiuoja ratukais, pakinkytais zuikiais, ir dalija margučius.
13. Pirmadienis, antradienis ir trečiadienis prieš Šeštines – tai ... dienos.
15. Kalėdų laikotarpio, trunkančio iki Trijų karalių, vakarai.
16. Gaminama iš javų, sumaišytų su medumi saldintu vandeniu.
17. Patiekalas, verdamas iš kruopų, pupų, žirnių, bulvių bei kiaušienos atraižų.
18. Gydomųjų žolynų rinkimas.
21. Vienas pagrindinių Užgavėnių šventės atributų.
22. Kitaip Ragučio šventė.
23. Su juo kovoja Lašininis.
24. Jaunosios skaistos ir doros simbolis.
25. Dukrai ištekėjus duodama turto dalis.
26. Taip Devintines vadina žemaičiai.
27. Morė, arba ...
32. Inscenizuotas Jėzaus gimimo vaizdas.
33. Dažyti kiaušiniai.
34. Kiek Kūčioms gamindavo patiekalų?
35. Beržų garbinimo šventė.
36. Per vestuves virš jaunųjų galvų kabinamas šiaudinis ...
39. Medumi su cukrumi pasaldintas vanduo, kuriuo užpilamos trintos aguonos.
41. Taip dar vadinama Žolinė Dzūkijoje.
43. Taip kai kuriose Lietuvos vietovėse vadintas Naujųjų metų vakaras.
44. Kuo svečiai apibarstydavo jaunuosius išėjus iš bažnyčios?
46. Jaunosios atstovė, globėja, marčios ar žento motina.
47. Vasarovidžio nakties žolynų pavadinimas.
48. Mirusiesiems pagerbti skirta senovės lietuvių rudens šventė su sudėtinėmis vaišėmis.

**Atsakymų lauksime iki 2019 metų sausio 31 d.
Dovana – 300 zł.**

✂

Vardas Pavardė

Adresas

Tel. arba el. p.

Atsakymas

Išpildytą kuponą iškirpti ir atsiųsti redakcijos adresu arba nuskenuoti ir siųsti el. paštu.

Siųsdami kryžiažodžio atsakymą, jūs sutinkate su taisyklėmis, paskelbtomis interneto tinklalapyje www.e-ausra.pl.

